

Повернення до читання й вечори розпусної літератури: досвід книжкової людини

ІННА КРОЛЕВЕЦЬКА

31 ЛИПНЯ 2024

Першою книжкою, яка повернула мені радість читання після початку повномасштабної війни, стала «Неймовірна історія сексу» Філіпа Брено й Летісії Корен — кумедний комікс про те, як у західній цивілізації від найдавніших часів і досі ставилися до шлюбу, оголеного тіла, оргазму й усього іншого, пов'язаного із сексом. Пригадую, як, прочитавши його, вперше захотіла публічно поділитися враженням від книжки — і вродила цілий допис про розпусних правителів, суди для імпотентів та інтимні педагогічні стосунки у Стародавній Греції. Не знаю, чому рука тоді потяглася саме до цього видання. Напевно, праглося чогось легкого, вітального — щоб і самій відчути легкість. А потім з'явилося бажання розділити це відчуття з іншими.

Франсуа Буше, «Мадам де Помпадур», 1756 рік (фрагмент)

Думаю, в перший рік великої війни книжки стали розрадою для багатьох людей: хтось прагнув ескапізму, хтось шукав інформацію про схожий досвід в історії, когось підтримували посібники із психології, когось — поезія. У мене тогочасної виникла ідея фіксувати прочитане. Беручи до рук книжку, я прихоплювала й кілька маркерів, щедро креслила ними між рядків: блакитний для цікавих думок, зелений — для гарних слів і словосполучень, яких не хотілося забути. Озброєна ними, я підходила до дивних, непростих текстів: пам'ятаю, яке сильне враження справив на мене роман Ельфріде Єлінек «Піаністка». Перед читачами — (не)любовний трикутник: пані Когут старша — мати, яка точно знає, що краще для її дитини (навіть якщо тій дитині за тридцять); дитина — Еріка Когут, викладачка віденської консерваторії і нереалізована піаністка; Вольтер Клеммер — студент професорки Когут, поїдув молодості, що вривається у старий родинний склеп і руйнує його к бісовій матері. Повернутися до того, як було раніше, неможливо. Для мене цей текст став своєрідним тренажером емпатії, коли спершу вважаєш персонажів скаженими звірами, а потім — шкодуєш Еріку й навіть припускаєш, що могла б її обійняти. Залишаючись удома наодинці, я ходила кімнатою туди-сюди й дискутувала про роман сама із собою. Так і зрозуміла, що настав час підшукати

книжковий клуб.

Хай якою божевільною є українська реальність, вона дуже сприятлива для розвитку читацьких спільнот. Направду. Ковід замкнув людей у чотирьох стінах фізично, а велика війна — емоційно. У 2022 році я почувалася безмежно самотньою. Переконана, це був не унікальний досвід. Спершу результати моїх пошуків виявилися невтішними — читачі в Києві майже не збиралися. Та вже за кілька місяців ніби зійшла книжковоклубна лавина. Думаю, її спричинило те, що багато людей потребувало нового оточення, живих зустрічей і спілкування — байдуже, про досвід вигаданих персонажів або власний, аби хоч трохи прогнозованих. Обравши книжку для майбутнього клубу, ви плануєте до нього дожити, прочитати й обговорити обране.

Сороміцькі читання в «Куті»

Моїм першим — і досі улюбленим — став книжковий клуб від «Дівочого», присвячений жіночим голосам в українській і світовій літературі. Він зустрічається щомісяця, серед уже прочитаних

книжок — «Тридцятий рік» Інґеборґ Бахман, «Метелики на шпильках» Ірини Вільде, «Під скляним ковпаком» Сильвії Плат, «Польові дослідження з українського сексу» Оксани Забужко, «Сила» Наомі Альдерман. Клуб не лише знайомить із якісною літературою — він об'єднує жінок зі схожими світоглядами й цінностями, саме тому до цієї спільноти хочеться належати й повертатися.

Участь у книжковому клубі передбачає, що ви прочитаєте обрану організаторами (або спільним голосуванням) книжку до зустрічі; звісно, якщо прийдете не прочитавши, вас не виженуть, але, як на мене, цікавіше все-таки знати зміст і доєднуватися до обговорення. Однак є й інші формати літературних забав, де читати заздалегідь не обов'язково. Наприклад, спільночитання. Ідея проста: читати книжку вголос, передаючи примірник по черзі всім охочим, або в ролях — якщо це, скажімо, драма-феєрія «Лісова пісня» Лесі Українки. Таку подію я вперше відвідала в читальні «Кут», що в Києві на вулиці Архітектора Городецького. Це було влітку. Ми сиділи у внутрішньому дворикі, чаювали, їли солодкий кавун і читали поезію Іздрика зі збірки «Лінів і ніжні». Мені тоді все так сподобалося — локація, люди, поєднання читання з чайною церемонією, — що я почала приходити у простір ледь не кожної неділі (саме цього дня відбувається читанка).

Засновниця й душа «Кута» мисткиня Поліна Пискурьова розповіла, що формат народився випадково: одного разу, коли мали обговорювати обрану книжку, її ніхто не прочитав, тому й вирішили зробити це на місці гуртом. Спершу планували віддавати перевагу виданням про мистецтво, бо «Кут» — не лише читальня, а й виставковий простір і художня майстерня, але формат продовжив дошліфовувати себе сам — і лівовою часткою обраних книжок стала художня література.

Сороміцькі читання в «Куті»

Мені — людині книжковій, у якої список літературних бажанок зростає швидше, ніж зменшується стосик неторкнутих видань, — спільночитання дуже помічні, адже дають

можливість швиденько «продегустувати» цікаву книжку й пересунути її у стосику поближче або подалі. Звісно, за кілька годин читанки встигнути проковтнути цілий роман нереально, але можна відчутти стиль автора, зацікавитися (або ні) сюжетом і вихопити для себе кілька милозвучних словечок. Останнє — моя велика пристрасть. Ось кілька скарбів для прикладу: *капанина* (із книжки «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» Іларіона Павлюка), *кокетерія* («Чар Марока» Софії Яблонської), *мовчкватість* («Лебедина згряя» Василя Земляка), *прокляті нервища*, *рецептивна привабливість* («Андрій Лаговський» Агатангела Кримського), *гендерні злидні* («Тіло, секс, шлюб» Ірини Ігнатенко).

«Кут» як простір і спільнота дав мені багато підтримки й натхнення, тож хотілося віддячити йому не лише матеріально. Так наприкінці лютого 2024 року народилася ідея вечорів розпусної літератури — спільночитань еротичних, секспросвітницьких і сороміцьких книжок. Історії про те, чому література саме розпусна, немає — я завжди цікавилася такими книжками й подумала, що коли так цікаво мені, то мають бути й інші люди, готові провести дозвілля за подібним читанням. Тобто цей проєкт — у першу чергу про пошук і гуртування «своїх», а також про віху, яку можна отримати від такої взаємодії.

Сороміцькі читання в «Куті»

Для мене принципово обирати книжки, видані в Україні українською мовою; важливо обговорювати такі теми, як тілесність, сексуальність, згода, безпека, повага; приємно

створювати камерні події, де гості можуть отримати новий читацький досвід, випити чаю, розслабитися й посміятися, дізнатися нове про себе і власну сексуальність. Думаю, що вечори розпусної літератури відвідують люди, які розуміють і поділяють такі цінності, тому кожна зустріч відчувається мені як святкування дня народження когось близького. Від початку березня — тоді стартувала перша читанка — ми встигли «продегустувати» одинадцять книжок, зокрема ту саму «Неймовірну історію сексу», із якої все почалося. А ще — збірку чуттєвої прози «Український декамерон», роман «Венера в хутрі» Леопольда фон Захер-Мазоха, інтимну лірику Дмитра Павличка зі збірки «Два кольори»... Найгучнішу подію — вечір сороміцького фольклору — зібрало дослідження «Криптадії Федора Вовка: винайдення сороміцького. Етнографія сексуальності на межі ХІХ–ХХ століть». Саме ця книжка підштовхнула мене до експериментів із форматом: у виданні зібрано не лише сороміцькі оповідки, а й пісні та приспівки з різних регіонів України, том читанка стала ще й співанкою. Виявилось, що комбінувати літературу з іншими видами мистецтва дуже цікаво. Тож наступною спробою був захід зі спільнотою художників «Мальована середина», формат якого передбачав малювання за читанням.

Читання завжди було для мене великою частиною життя: роботою, дозвіллям, самореалізацією, способом пізнавати себе і світ. Хороша книжка дарує цікавого співрозмовника в особі автора. Із хорошою книжкою не треба вихоплювати квитки до Варшави, щоб вирушити в мандрівку. Хороша книжка повертає радість буття, коли здається, що ви не можете сприймати нічого, крім новин. Мені подобається ділитися хорошими книжками. І мій маленький книжковий проєкт існує для того, щоб люди читали про задоволення — й отримували задоволення від читання.

ІННА КРОЛЕВЕЦЬКА

31 ЛИПНЯ 2024

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in </home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php> on line 284